

Archeologisch onderzoek Bergweg te Ommen

Quicksan

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 554

Archeologisch onderzoek Bergweg Ommen

Quickscan

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 554

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
BDC Ingenieurs en Architecten

Grontmij Nederland bv
Assen, 31 oktober 2007

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Bergweg Ommen
Subtitel : Quickscan
GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 554
Projectnummer : 243615
Referentienummer : 243615
Revisie : 1
Datum : 31 oktober 2007

Auteur(s) : mevr. drs. P. Fijma
E-mail adres : paula.fijma@grontmij.nl

Gecontroleerd door : dhr. dr. J.J. Hekman

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : dhr. ing. J. Knol

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
noord@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht : 16 oktober 2007
definitief : 1 november 2007
Opdrachtgever : BDC Ingenieurs en Architecten

Uitvoerder : Grontmij Nederland bv
mevr. drs. P. Fijma

Bevoegd gezag : Gemeente Ommen

Locatie : gemeente : Ommen
plaats : Ommen
toponiem : Bergweg

RD-coördinaten : NW x: 225.415 / y: 502.067
NO x: 225.558 / y: 502.072
ZW x: 225.388 / y: 502.008
ZO x: 225.388 / y: 502.008

kaartblad : 22C Ommen
afm. plangebied : 1,1 hectare

AMK : monumentnr. : -

Archis2 : CIS-code : 25099

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Algemeen.....	5
1.2	Plangebied.....	5
1.3	Doelstelling.....	5
2	Resultaten Quicksan.....	6
2.1	Historische en huidige situatie.....	6
2.2	Geologie, geomorfologie en bodem.....	6
2.3	Bekende archeologische waarden.....	6
2.3.1	Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW).....	6
2.3.2	Archeologisch Informatiesysteem (Archis 2).....	7
2.3.3	Archeologische Monumentenkaart (AMK).....	7
2.3.4	Cultuurhistorische Atlas van Overijssel.....	7
2.3.5	Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH).....	8
2.4	Archeologische verwachting.....	8
3	Evaluatie.....	9
3.1	Conclusie.....	9
3.2	Advies.....	9

Bijlage 1: Locatie Plangebied

Bijlage 2: Bekende archeologische waarden

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Grontmij Nederland bv heeft in opdracht van BDC Ingenieurs en Architecten een archeologische Quicksan uitgevoerd in het plangebied Bergweg 26 te Ommen. De aanleiding voor het onderzoek is toekomstige nieuwbouw in het plangebied. Tijdens de bouw zullen werkzaamheden worden uitgevoerd die de bodem en eventueel aanwezige archeologisch resten kunnen verstoren of vernietigen. Daarom dient in het plangebied een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

1.2 Plangebied

Het plangebied ligt in het buitengebied ten zuiden van de bebouwde kom van Ommen en ten westen van Besthen. Het terrein is aan de westzijde te bereiken via de Bergweg. Ten tijde van het onderzoek was het terrein in gebruik als erf met woning en grasland. Het terrein heeft een oppervlakte van 1,142 ha. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 1.

1.3 Doelstelling

Het doel van de archeologische Quicksan is om op basis van eenvoudig toegankelijke bronnen een specifieke archeologische verwachtingswaarde op te stellen. Op basis van de opgestelde verwachtingswaarde wordt een advies gegeven over de noodzaak en aanpak van eventueel vervolgonderzoek.

2 Resultaten Quicksan

2.1 Historische en huidige situatie

Op een kaart uit de periode 1851-1852¹ is te zien dat de Bergweg reeds aanwezig is. De verkalving rond het plangebied komt ook gedeeltelijk overeen met de huidige situatie. Het plangebied was echter nog niet ontgonnen en bestond uit heidegebied.

Tegenwoordig is het terrein in gebruik als erf met woonhuis en grasland. Rond het woonhuis kan de bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische waarden zijn verstoord als gevolg van de bouw van de woning. Ter plaatse van het grasland is de bodem waarschijnlijk alleen verstoord als gevolg van agrarische activiteiten.

2.2 Geologie, geomorfologie en bodem

De geomorfologie van het plangebied bestaat uit gordeldekzandwelvingen al dan niet met oud bouwlanddek (code 3L6). Het dekzand is afgezet in de laatste IJstijd, het Weichselien (Tabel 2.1). De dekzandwelvingen vormen een glooiend reliëf. De hoge delen van het landschap vormden in het verleden gunstige locaties voor bewoning.

Tabel 2.1 Indeling van het Laat-Pleistoceen en het Holoceen

chronostratigrafie		jaren geleden	
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum	3.000 - heden
		Subboreaal	5.000 - 3.000
		Atlanticum	8.000 - 5.000
		Boreaal	9.000 - 8.000
		Preboreaal	10.000 - 9.000
↓	Pleistoceen	Laat	130.000 - 10.000
		<i>Weichselien (ijstijd)</i>	120.000 - 10.000

Volegens de Bodemkaart van Nederland² bestaat de bodem in het plangebied uit gooreerdgronden van leemarm en zwak lemig fijn zand (code pZn21). Meestal ligt de bouwvoor bij deze gronden direct op de C-horizont (niet door bodemvorming beïnvloede grondlaag). Bij de hoger gelegen gooreerdgronden komt soms een (lichte) inspoelingslaag (B-horizont) voor.

2.3 Bekende archeologische waarden

2.3.1 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

De archeologische verwachtingskaart IKAW geeft een gebiedsindeling in vier categorieën weer op basis van de verwachting van archeologische vondsten (gebieden met een zeer lage, lage, middelhoge, dan wel hoge archeologische verwachting). De kaart is voornamelijk gebaseerd op bodemtypen. Volgens de IKAW heeft het plangebied een hoge trefkans op het aantreffen van archeologische waarden (zie bijlage 2).

¹ Geudeke, G.W. & L. Balk, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000. 3: Oost-Nederland 1830-1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties*, Groningen

² Booij, A.H., 1989. Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 22 Coevorden. Stiboka, Wageningen.

2.3.2 Archeologisch Informatiesysteem (Archis 2)

In het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS II) van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) staan bekende archeologische waarnemingen geregistreerd. Er zijn binnen het plangebied zelf geen archeologische vondsten bekend. In een straal van circa 500 m om het plangebied zijn vijf waarnemingen bekend (zie tabel 2.2 en 2.3 en bijlage 2).

Tabel 2.1: Overzicht van waarnemingen

Waarnemingsnummer	Datering	Aard
1940	Middeleeuwen	Fragmenten aardewerk
12743	Midden Romeinse Tijd	Crematieresten
12739	Neolithicum	Stenen werktuig
12788	Midden – Laat Neolithicum	Vuurstenen bijl
12787	Mesolithicum	Vuursteen

Tabel 2.2: Overzicht van archeologische perioden³

Periode	Tijd		
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)		tot	9.000 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr.	-	4.900 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr.	-	1.900 v.Chr.
Bronstijd	1.900 v.Chr.	-	800 v.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr.	-	12 v.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	-	450 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1.050 n.Chr.
Late Middeleeuwen	1.050	-	1.500 n.Chr.
Nieuwe Tijd	1.500	-	heden

2.3.3 Archeologische Monumentenkaart (AMK)

De AMK is een digitaal bestand van alle bekende behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland, dat door de RACM in samenwerking met de desbetreffende provincie is opgesteld. Op de kaart staan terreinen met archeologische status aangegeven. De kaart baseert zich op gegevens uit Archis. Statustoekening vindt plaats nadat het terrein is getoetst aan een aantal door de RACM gehanteerde criteria (kwaliteit, zeldzaamheid en contextwaarde). Volgens de AMK zijn er in de directe omgeving van het plangebied geen AMK-terreinen geregistreerd (zie bijlage 2).

2.3.4 Cultuurhistorische Atlas van Overijssel

In aanvulling op de landelijke verwachtingskaarten hebben veel provincies eigen verwachtingskaarten vervaardigd, waarin veel lokale gebiedskennis is opgenomen. Deze kaarten hebben over het algemeen een hoger detailniveau dan de landelijke kaarten. De Cultuurhistorische Atlas van de provincie Gelderland geeft inzicht in de historische landschapsstructuren, bouwkundige monumenten en archeologische vindplaatsen waarden van de regio. Het raadplegen van de Cultuurhistorische Atlas van Overijssel heeft geen aanvullende informatie opgeleverd.

³ Voor de dateringen is gebruik gemaakt van:

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 1996. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, I: Laat-Paleolithicum. In: Palaeohistoria 37/38 (1995-1996), pp. 71-125.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2000. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, II: Mesolithicum. In: Palaeohistoria 39/40 (1997-1998), pp. 99-164.

Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2002. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, III: Neolithicum. In: Palaeohistoria 41/42 (1999-2000), pp. 99-164.

2.3.5 Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH)

Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH) heeft alle bekende archeologische en bouwkundige monumenten en historisch-geografische informatie samengebracht in een digitale kaart. Via deze kaart zijn cultuurhistorische waarden eenvoudig per gebied te bekijken. Het raadplegen van KICH heeft voor het plangebied geen aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot archeologie.

2.4 Archeologische verwachting

Op basis van de hierboven onderzochte aardwetenschappelijke informatie en bekende archeologische waarden is de verwachtingswaarde voor het plangebied middelhoog voor alle archeologische perioden in tegenstelling tot de IKAW. Bekende vondsten uit de omgeving van het plangebied bestaan over het algemeen uit losse vondsten en zijn relatief ver van het plangebied aangetroffen. Mogelijk ligt het plangebied op een dekzandwieling. Deze hoger gelegen delen in het landschap werden in het verleden gezien gebruikt voor bewoning. De bodem in het plangebied is waarschijnlijk grotendeels onverstord.

De archeologische waarden kunnen direct onder de bouwvoor worden verwacht. De vondsten die verwacht worden uit de Steentijd zijn bewerkt of verbrand vuursteen, houtskool en uit de neolithische periode, aardewerk. Uit de Bronstijd tot en met de IJzertijd kunnen daarnaast metaalvondsten, sporen van waterputten, afvalkuilen, greppels en paalkuilen worden verwacht. Archeologische waarden die kunnen worden verwacht uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen bestaan uit voor de betreffende periode kenmerkend aardewerk, metaalresten, funderingen en puinresten en tevens sporen van paalkuilen, waterputten, afvalkuilen en greppels.

3 Evaluatie

3.1 Conclusie

In opdracht van BDC Ingenieurs en Architecten heeft Grontmij een archeologische Quicksan uitgevoerd voor de locatie Bergweg 26 te Ommen. Uit de Quicksan is gebleken dat het plangebied een middelhoge verwachtingswaarde heeft op het aantreffen van archeologische resten uit het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. De archeologische waarden kunnen direct onder de bouwvoor worden verwacht.

3.2 Advies

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt een archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen in de vorm van een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) door middel van boringen. Het doel van een IVO is het toetsen van de archeologische verwachting van het plangebied. Hierbij wordt inzicht verkregen in de gaafheid van het bodemprofiel van het plangebied en worden eventueel aanwezige archeologische waarden opgespoord en in kaart gebracht.

Het IVO bestaat uit het uitvoeren van 7 handmatige boringen. Dit komt neer op 6 boringen per hectare. De boringen dienen verspreid over het plangebied te worden uitgevoerd. De boringen worden geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren zoals fragmenten van verbrand of bewerkt vuursteen, aardewerk, houtskool, verbrand of bewerkt bot, etc. Zand wordt gezeefd. De resultaten worden gepresenteerd in een rapport.

Bijlage 1
Locatie Plangebied

Locatie Plangebied

Bron: ANWB Topografische Atlas Overijssel 1:25.000

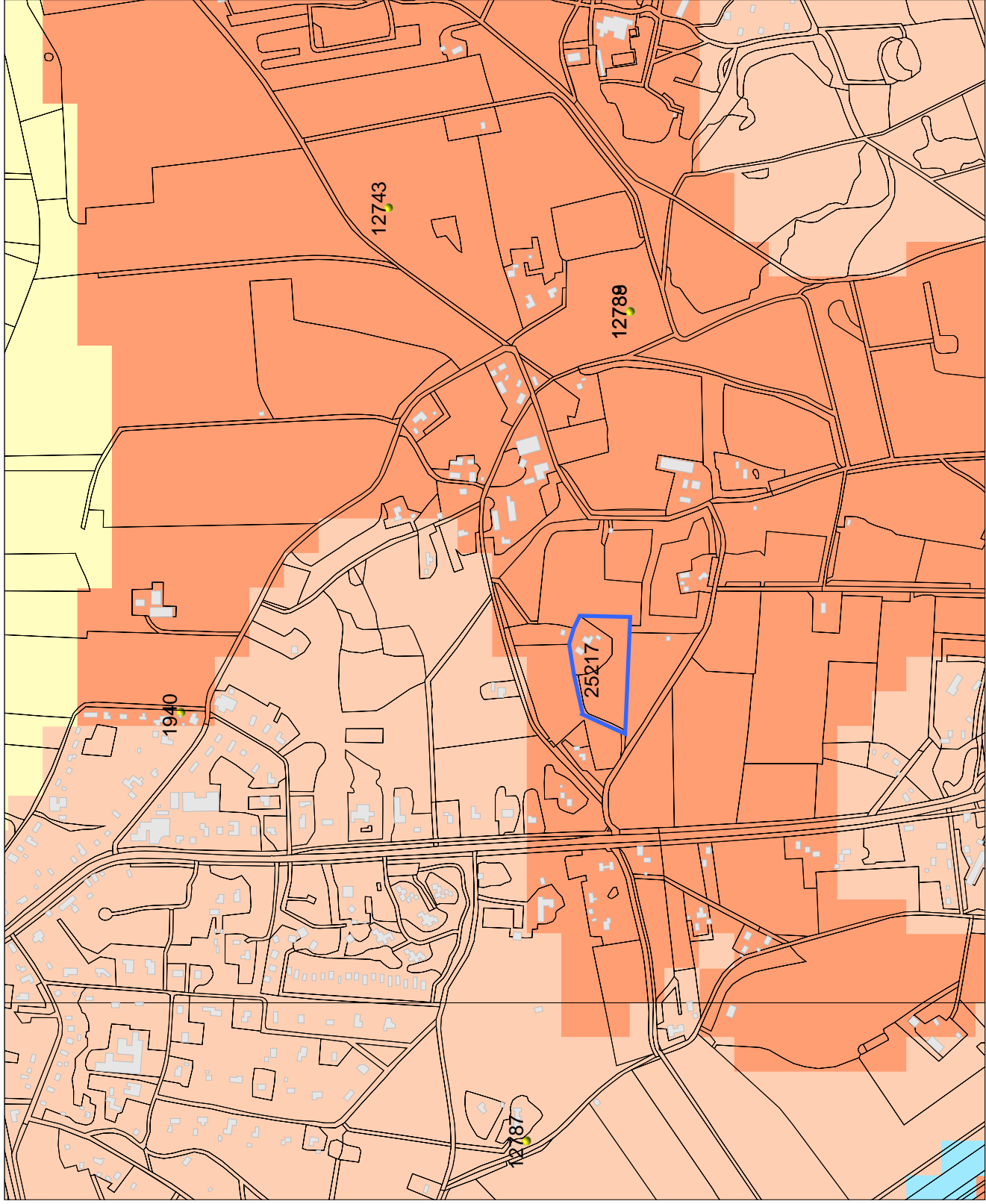
Bijlage: 1
PN: 243615

Bijlage 2

Bekende archeologische waarden

226451 / 502905

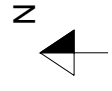
Legenda

- HUIZEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- TOP10 ((c)TDN)
- WAARNEMINGEN

- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
  - archeologische waarde
  - hoge archeologische waarde
  - zeer hoge archeologische waarde
  - zeer hoge arch waarde, beschermd

- IKAW**
- zeer lage trefkans
  - lage trefkans
  - middelhoge trefkans
  - hoge trefkans
  - lage trefkans (water)
  - middelhoge trefkans (water)
  - hoge trefkans (water)
  - water
  - niet gekarteerd

PLAATSNAMEN

RACM
Archis2

www.grontmij.nl